

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДЯНАМИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Стаття присвячена питанням адміністративно-правового регулювання інформаційної взаємодії органів виконавчої влади з громадянами. У статті розглянуті проблеми конституційного та законодавчого обґрунтування двосторонніх відносин між державними органами виконавчої влади та громадянами та здійснено обґрунтування актуальності обраної проблематики.

Ключові слова: інформаційна взаємодія, адміністративно-правове регулювання, органи виконавчої влади.

Данная статья посвящена вопросам административно-правового регулирования информационного взаимодействия органов исполнительной власти с гражданами. В статье рассмотрены проблемы конституционного и законодательного обоснования двусторонних отношений между государственными органами исполнительной власти и гражданами, и осуществлено обоснование актуальности избранной проблематики.

Ключевые слова: информационное взаимодействие, административно-правовое регулирование, органы исполнительной власти.

This article is sanctified to the questions of the administrative and law adjusting of informative co-operation of state executive bodies with citizens. In the article problems of constitutional and legislative ground of bilateral relations between the state executive bodies and citizens are considered, and the ground of actuality of select problems as well.

Keywords: informative co-operation, administrative and law adjusting, state executive bodies.

Постановка проблеми. Реформи в соціально-політичному житті України, розпочаті на початку 1990-х років, були покликані сприяти трансформації державно-правової системи з метою її перетворення з інструменту командно-адміністративного управління на механізм забезпечення прав і свобод громадян, формування такого організаційно-правового режиму функціонування публічної влади, який би гарантував, з одного боку, максимальне обмеження самої можливості адміністративного свавілля, невиправданого втручання в сферу приватних інтересів, а з іншого боку – підвищення ефективності державного регулювання життєдіяльності суспільства в інтересах національної безпеки, соціальної справедливості, підтримки гідного рівня життя населення нашої держави. Одним з аспектів даної дилеми є потреба у розв'язанні проблеми адміністративно-правового регулювання інформаційної взаємодії органів виконавчої влади з громадянами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам цього питання приділяли свою увагу такі вчені, як В. Авер'янов, Л. Біла, Ю. Битяк, Р. Калюжний, С. Ківалов, Т. Коломоєць, В. Колпаков та інші. Разом з тим значною мірою недослідженим лишився баланс прав та обов'язків громадян та державних органів у контексті їх інформаційної співпраці.

Формування цілей статті. У зв'язку з цим вважається доцільним дослідження феномену адміністративно-правового регулювання інформаційної взаємодії органів виконавчої влади з громадянами, виявлення основних ознак, а також обґрунтування його актуальності.

Виклад основного матеріалу. Ст. 3 Конституції України визначає, що держава відповідає перед людиною за свою діяльність, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Ст. 17 Основного Закону до найважливіших функцій держави відносить забезпечення інформаційної безпеки. При цьому громадяни мають право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати усно, письмово або в інший спосіб практично будь-яку інформацію, за виключенням відомостей, що становлять державну таємницю або іншим чином захищаються державою. Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову (ст. 6 згаданої Конституції).

Як зазначає вітчизняний адміністративіст Т. Коломоєць, виконавча влада – це гілка державної влади, яка передбачає наявність особливих ланок державного апарату (органів державного управління загальної

компетенції), які мають право безпосереднього управління державою, виконання законів та інших нормативно-правових актів, прийнятих законодавчою владою [1, с.97].

Одночасно слід розуміти, що сприйнята Конституцією України конструкція поділу влади будується на деяких узагальнених, тобто найбільш типових функціях (законотворення, правореалізація і правосуддя) державної влади, тоді як реальна система органів держави обумовлюється не тільки цими, а й більш конкретними функціями та завданнями, що випливають із життєвих потреб організації державного та суспільного життя країни.

За умов поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову гілки особливість виконавчої влади полягає в тому, що саме вона забезпечує практичне виконання законів та інших правових актів державних органів [2, с.49-50]. Вільний доступ до інформації щодо діяльності органів виконавчої влади всіх рівнів зазвичай відноситься до принципу гласності у державному управлінні. На думку Ю. Битяка, участь громадян у державному управлінні та виявлення ними соціально-політичної активності (через механізм державної служби, внесення пропозицій, отримання необхідної інформації й документів у встановленій формі, проведення зібрань, мітингів, демонстрацій, створення громадських об'єднань тощо) становить першу (головну) групу прав особи [3, с. 54].

У рамках вказаного В. Колпаков виділяє певні компоненти, до яких відносить широку гласність, громадську думку щодо функціонування суб'єктів державного управління та широке її урахування під час вироблення управлінських рішень. Гласність дає змогу громадянам бачити механізм формування і реалізації державно-керуючого впливу та протікання всіх управлінських процесів. Громадська думка відображає уявлення (оцінки, судження) найактивнішої частини населення щодо ефективності, корисності, правильності управлінських рішень. Вона є масивом інформації для суб'єктів державного управління. Урахування громадської думки – це канал зворотного зв'язку в системі державного управління, використання інформаційного масиву для вироблення і прийняття найбільш обґрунтованих та ефективних управлінських рішень [4, с. 37].

При цьому, в системі права не тільки України, але й інших держав особливе місце займають адміністративно-правові норми, оскільки вони регулюють особливі суспільні відносини — відносини у сфері державного управління, тобто забезпечують організацію і діяльність державного апарату, взаємовідносини людини і держави тощо [5, с. 14]. В свою чергу, адміністративно-правові норми, тобто правила поведінки, які встановлюються або санкціонуються державою і є обов'язковими для виконання, виступають обов'язковим елементом механізму адміністративно-правового регулювання.

Наприклад, у відповідності до Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року основними обов'язками державних службовців є: додержання Конституції України та інших актів законодавства України; недопущення порушень прав і свобод людини та громадянина; збереження державної таємниці, інформації про громадян, що стала їм відома під час виконання обов'язків державної служби, а також іншої інформації, яка згідно з законодавством не підлягає розголошенню тощо (ст. 10) [6]. При цьому, в контексті взаємодії органів виконавчої влади з громадянами має бути забезпечене всебічне і об'єктивне висвітлення діяльності органів державної влади засобами масової інформації і захисту їх від монопольного впливу органів тієї чи іншої гілки державної влади. Тобто, передбачається обов'язкове поширення інформації щодо діяльності органів виконавчої влади самими органами. Зокрема, ст. 11 Закону України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23 вересня 1997 року встановлено, що інформація про діяльність Кабінету Міністрів України, центральних і місцевих органів виконавчої влади здійснюється у формі офіційних повідомлень, репортажів, коментарів та інтерв'ю членів Кабінету Міністрів України і керівників центральних та місцевих органів виконавчої влади, прес-конференцій, брифінгів, «круглих столів», щотижневих інформаційних аналітичних передач [7].

З іншого боку, для забезпечення можливості участі громадян України в управлінні державними і громадськими справами, здійснення впливу на поліпшення роботи органів державної влади передбачається висунення пропозицій про поліпшення діяльності останніх, викриття недоліків в їх роботі, оскарження дій посадових осіб і державних органів, відстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх у разі порушення (Закон України «Про звернення громадян» від 02 жовтня 1996 року [8]).

Іншим важливим аспектом діяльності органів виконавчої влади є прискорення інформаційного розвитку українського суспільства з метою подолання відставання від провідних країн Заходу та окремих активно діючих держав Сходу. Цей пріоритет діяльності українських органів державної влади є надзвичайно широким та містить у собі заходи від розвитку науково-технічного та кадрового забезпечення інформаційної галузі до інформування світової громадськості про Україну з метою формування позитивного її сприйняття у світі та протидії інформаційним агресіям й спеціальним інформаційно-пропагандистським операціям, здійснюваним проти України іноземними спецслужбами (Указ Президента України від 06 грудня 2001 року № 1193/2001 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України» від 31 жовтня 2001 року «Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України») [9].

Висновок. Враховуючи викладене, актуальність статті обумовлена низкою чинників.

По-перше, становленням і розвитком інформаційної сфери суспільства як середовища суспільних і правових відносин, пов'язаних із створенням та експлуатацією національного і міжнародного потенціалу інформаційних і комунікативних технологій, і необхідністю регулювання інформаційних процесів між людьми, соціальними групами і державою.

По-друге, пошуком ефективних шляхів, способів, механізмів забезпечення інформаційних потреб громадян в нових інформаційних умовах. Оскільки процеси державного управління стають усе більш інформаційно залежними, то раціональне і науково вивірене інформаційно-аналітичне забезпечення виступає одним з найважливіших механізмів взаємодії громадян з органами виконавчої влади.

По-третє, значущістю проблем правового регулювання в інформаційній сфері. В даний час відсутнє єдине нормативно-правове регулювання доступу громадян до інформації.

По-четверте, процесами реформування, що відбуваються у системі органів виконавчої влади, у системі державної служби, оскільки дані процеси безпосередньо впливають на забезпечення прав громадян в інформаційній сфері.

По-п'яте, посиленням ролі тих сфер, які прямо визначають якість життя громадян. Національні проекти, що реалізуються в даний час, в області освіти, охорони здоров'я, сільського господарства, в житловому секторі базуються на використанні новітніх інформаційних технологій. Очевидно, що в даному випадку вже недостатньо керуватися лише традиційним адміністративним досвідом, а необхідні наукові знання, всеосяжна інформація, що адекватно відображають суть управлінських процесів в даних сферах.

Література

1. *Адміністративне право України: [Підручник] / За заг. ред. д.ю.н., проф. Т.О. Коломоєць. – Київ: Істина, 2008. – 457 с.*
2. *Адміністративне право України. Академічний курс: [Підручник] У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К. : Юридична думка, 2004. – 584 с.*
3. *Административное право Украины. [Учебник для студентов высш. учеб. заведений юрид. спец.]. – 2-е изд., перераб. и доп. / Ю.П. Битяк, В.В. Богуцкий, В.Н. Гаращук и др.; Под ред. проф. Ю.П. Битяка. — Харьков: Право, 2003. – 576 с.*
4. *Колтаков В.К. Адміністративне право України : [Підручник] / В.К. Колтаков. – К. : Юрінком Інтер, 999. – 736 с.*
5. *Ківалов С.В. Адміністративне право України: Навчально-методичний посібник / Ківалов С.В., Біла Л.Р. – Вид. друге, перероб. і доп. – Одеса: Юридична література, 2002. – 312 с.*
6. *Закон України «Про державну службу» від 16.12.1993 р. № 3723-ХІІ // Відомості Верховної Ради України від 28.12.1993 – 1993 р., № 52, стаття 490.*
7. *Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 23.09.1997 р. № 539/97-ВР // Відомості Верховної Ради України від 24.12.1997 – 1997 р., № 49, стаття 299.*
8. *Закон України «Про звернення громадян» від 02 жовтня 1996 року № 393/96-ВР // Відомості Верховної Ради України від 19.11.1996 – 1996 р., № 47, стаття 256.*
9. *Указ Президента України від 06 грудня 2001 року № 1193/2001 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України» від 31 жовтня 2001 року «Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України» // Офіційний вісник України від 28.12.2001 – 2001 р., № 50, стор. 28, стаття 2228, код акту 20723/2001.*